

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА МІКРОРІВНІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ: ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

КРАУС Н. М.

кандидат економічних наук

Полтава

На сучасному етапі розвитку економіки України спостерігається суттєве, проте нерівнозначне податкове навантаження на суб'єкти господарювання, що призводить до диспропорційності умов конкуренції. З огляду на це особливого значення набуває впровадження в діяльність підприємств заходів, щодо законної оптимізації податкових платежів, теоретичні та методичні засади яких визначає податкове планування.

У національній економіці передумовами податкового планування організацій мають бути об'єктивний характер існування податків і системи оподаткування, орієнтація підприємств на збільшення прибутку. Саме тому важливе значення у формуванні та розподілі фінансових ресурсів держави відіграє розвиток податкової системи України. Найбільш дієвий вплив система оподаткування має на функціонування і ділову активність підприємницьких структур.

Сьогодні вітчизняна система оподаткування характеризується недотриманням принципу економічної обґрунтованості податкової реформи, наслідком чого є надмірне податкове навантаження на виробників. У податковому законодавстві відсутні положення, які чітко і однозначно регламентують механізм реалізації цілей і завдань податкової політики, що гальмує розвиток

суб'єктів господарювання. За таких обставин вітчизняним підприємствам не обійтись без податкового планування [5, с. 47].

Теоретичні та практичні дослідження податкового планування суб'єктів господарювання висвітлювалися в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених: Е. С. Вилкова, А. В. Єлісєєва, Т. І. Єфименка, А. Г. Загороднього, О. В. Кірша, А. М. Поддєрьогіна, М. П. Підлужного, В. К. Черненко та ін.. Питаннями податкової політики і податкового навантаження займалися: З. С. Варналій, В. М. Геєць, Л. В. Дікань, А. Я. Кізіма, Д. Ю. Мельник, Ю. В. Прокопенко і т. д.

Проте, у роботах названих науковців відсутня єдність поглядів щодо теоретичних і методичних засад податкового планування: визначення поняття податкового планування, форм і методики його здійснення, принципів розподілу податкового тягаря в теоріях оподаткування. Наявність цих проблем обумовила вибір теми наукової статті.

Фінансова стабільність підприємства в умовах кризи повинна досягатися бюджетуванням. Воно дає змогу застосовувати суворий режим економії витрат, але роль, податкового планування при цьому зростає. Така економічна політика суб'єкта господарювання, спрямована на законну мінімізацію оподаткування. *Метою* даної статті є обґрунтування необхідності податкового планування суб'єктами господарювання та пошук напрямків його удосконалення.

Нині вже науково обґрунтовано можливості податкового планування та принципи розподілу подат-

кового тягаря, що служать для досягнення поставленої мети (рис. 1). Серед них: законність, системність, альтернативність, багатоваріантність, цілеспрямованість, безперервність, оперативність, гнучкість, оптимальність та збалансованість.

Процес податкового планування на підприємствах України охоплює чотири стадії (рис. 2) та здійснюється в трьох формах (табл. 1).

Податкове планування призначене як зменшувати податкові нарахування підприємств, так і регулювати

Рис. 1. Можливості податкового планування та принципи розподілу податкового тягаря в теоріях оподаткування [1, с. 48]

Податкове планування – складова частина фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, завданням якої є максимізація доходу за рахунок мінімізації податків. Плануючи податкові наслідки своєї діяльності, важливо знати – куди, коли, як і скільки необхідно сплатити податків, які існують методи, що дозволяють не переплачувати їх, максимізувати доходи законними шляхами і залишатися при цьому з легальною діяльністю у межах бізнесової етики. Податкове планування базується на знанні існуючого податкового законодавства та права.

Сьогодні роль податкового планування зростає, так як в період кризи абсолютно неприпустимі зайві витрати на сплату податків, а тим паче штрафи через необачний підхід до оптимізації оподаткування. Займатися податковим плануванням доцільно завжди: на етапі заснування підприємства, в процесі його діяльності, оскільки це сприяє сплаті оптимальної суми податків.

процес управління підприємством, бо мінімізація та оптимізація податкового портфеля відповідає стратегічним потребам господарюючого суб'єкта. Іноді підприємству вигідніше не занижувати свою базу оподаткування з тих чи інших причин. Наприклад, коли витрати з мінімізації податків перевищують доходи, які отримує підприємство від заходів з мінімізації податків, або коли інвестиційний план розвитку господарюючого суб'єкта не передбачає зменшення податкових витрат. Прикладом можуть бути малі підприємства, які перейшли на єдиний податок і в яких немає необхідності в розробці схем з мінімізації податків [6, с. 114 – 116]. Мінімізація податків у зазначених випадках не означає відмову від застосування податкового планування, а навпаки, податкове планування залишатися одним з основних видів фінансового планування. Отже, податкове планування – це інтеграційний процес, спрямований на упорядкування господарської діяльності у відповідності

Рис. 2. Стадії процесу податкового планування на українських підприємствах

до діючого податкового законодавства та інноваційної стратегії розвитку суб'єкта господарювання.

Для управління податками, спершу слід визначити й оцінити зміни фінансових результатів угод, подій та інших факторів господарського життя, що відбуваються під впливом податків. В інноваційну основу управління податками покладенні три основні напрямки: взаємний вплив оподатковуваних баз різних податків; можливість перекадання всіх або частини податків на споживача; включення податкової складової в «кост-карту» одиниці продукції і визначення впливу податкової складової на вироблений і реалізований товарний асортимент [4, с. 26].

ковування, але й оцінюється економічний вплив ухвлених рішень на поточну діяльність і перспективу. Тому сьогодні вдосконалення економічного механізму податкового планування на українських підприємствах повинно відбуватися шляхом:

- ✦ використання показника економії витрат на оплату праці персоналу, який відповідає за розробку та прийняття управлінських рішень за умов використання інформації податкового планування, та критерію випередження темпів зростання прибутку до оподаткування над темпами зростання суми податків і зборів, які спла-

Таблиця 1

Форми податкового планування на підприємствах України

Тип підприємства	Форми планування
Малі підприємства	Моніторинг податкових питань виділеним працівником бухгалтерії чи фінансового відділу підприємства
Середні підприємства	Податкове планування і поточний фінансовий контроль за податковими зобов'язаннями підприємства силами спеціалізованого відділу, групи
Великі підприємства	Залучення зовнішніх консультантів для податкової експертизи нових проектів або контролю над поточними податковими платежами фірми, аж до складання податкової звітності та представлення її податковим органам

В організації податкового планування на підприємствах України важливою є системність, яка дає можливість збільшити обігові кошти, підвищити їх конкурентоспроможність шляхом самостійного законного регулювання рівня податкового навантаження. Кожним підприємством має бути сформована своя політика податкового планування, зі своїми принципами, методами, розрахованими показниками [2, с. 5].

Методика і реалізація податкового планування залежать від виду діяльності підприємства, хоча деякі методи податкового планування є спільними для всіх підприємств: зниження бази оподаткування; перенесення бази оподаткування на іншу структуру, у якій ставки податків менші; метод диференціювання відносин; метод відстрочення податкового платежу.

Податкове планування в інноваційній економіці повинне передбачати правильність сплати податків, оптимальність їх стягнення в одному податковому періоді та мінімальність сплати податків з використанням законних методів. Оптимізація податків передбачає перехід на спрощену систему оподаткування та планування діяльності підприємства з використанням спеціально розроблених оптимізаційних схем, а саме розділення бізнесу на декілька господарюючих суб'єктів.

Оптимізація податкового навантаження господарюючого суб'єкта вимагає врахування низки чинників, до яких належать: ступінь впливу ПДВ на взаємини підприємства з основними контрагентами, рівень рентабельності продажів, співвідношення витрат і доходів підприємства, частка фонду оплати праці в доходах. Кожен із зазначених чинників може диференційовано впливати на підсумковий вектор, що формує оптимальний вибір режиму оподаткування підприємства.

Таким чином, у процесі податкового планування не тільки визначаються можливості мінімізації оподат-

чуються. Це дозволить знизити витрати часу на розробку та прийняття управлінських рішень;

- ✦ здійснення контролю та аналізу інформації про хід виконання планів із податкових платежів, у ході якого визначається відхилення фактичних податкових зобов'язань підприємства від запланованих. Це дозволить не тільки отримати інформацію для досягнення поставленої мети, але і буде обов'язковою умовою виникнення нового циклу управління податковими платежами та податковим навантаженням підприємства;
- ✦ використання критерію чистої приведеної вартості, скоригованої з урахуванням трансакційних видатків, у тому числі витрат податкового адміністрування і витрат ризику податкових перевірок, що дозволить більш повно врахувати вплив податків і податкової політики держави на оцінку інвестиційних проектів;
- ✦ зменшення рівня трансакційних податкових витрат суб'єкта господарювання, які пов'язані зі здійсненням заходів податкового планування: розмежування у законодавстві ухилення від сплати податків від легальних способів уникнення оподаткування, у тому числі податкового планування.

Реформування фіскального простору [3, с. 21] в рамках інноваційного податкового планування сприятиме стабільному наповненню місцевих і державного бюджетів країни, підвищенню ефективності використання коштів на підприємствах та орієнтувати суб'єкти господарювання на пріоритети фінансової стабілізації та економічного зростання України. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Вилкова Е. С. Налоговое планирование : учебник для магистров / Е. С. Вилкова. – М. : Издательство Юрайт, 2011. – 639. – (Серия : Магистр).

2. Єлісєєв А. Організація податкового планування на підприємстві / А. Єлісєєв, А. Загородній // Податкове планування. – 2007. – № 8. – С. 5 – 6.

3. Єфименко Т. І. Формування фіскального простору економічних реформ / Т. І. Єфименко // Фінанси України. – 2011. – № 4. – С. 3 – 23.

4. Прокопенко Ю. В. Податкове планування на підприємстві / Ю. В. Прокопенко, О. М. Шарнопольська // Ма-

теріали міжнародної студенської конференції «Сучасні тенденції менеджменту : правові й економічні аспекти». – Донецьк, ДонНТУ – 2010. – С. 26 – 27.

5. Поддєрьогін А. М., Черненко В. К. Корпоративне податкове планування у фінансовому управлінні підприємством / А. М. Поддєрьогін, В. К. Черненко // Фінанси України. – 2011. – № 4. – С. 47 – 58.

6. Цимбалюк В. Концептуальні питання інформатизації податкового планування суб'єктів підприємницької діяльності / В. Цимбалюк // Право України. – 2006. – № 5. – С. 113 – 118.